

להתלונן נגד אלימות משטרתית

ומפגינים שנעצרו שוחררו בחצי הלילה לפני דיון בעתירה לבג"ץ. מהן הבעיות בהן נתקל אזרח כשהוא מתלונן על אלימות אנשי משטרה נגדו?

"הבעיה בדרך כלל היא שאין לנפגעים ראיות על אלימות. בעיה נוספת היא שתלונות רבות נגד אלימות משטרתית לא מוגשות מפחד של נקמנות מצד המשטרה. במקרים אחרים אזרחים נפגעים נמנעים מלהתלונן בגלל חשש לחוסר אפקטיביות."

מה נובעת התחושה של חוסר אפקטיביות?

"הבעיה המרכזית כאן היא שבדיקת תלונות על אלימות נעשית על ידי המשטרה. המשטרה חוקרת את עצמה. דו"ח איתן-סירוטה שבדק בין השאר

את הנקודה הזו המליץ על העברת החקירות על אלימות במשטרה לגוף חיצוני. מסקנה זו טרם בוצעה למרות דרישות חוזרות ונישנות מטעם האגודה לזכויות האזרח."

"האמת היא שקיימת נטיה של אנשי משטרה להתייחס בסלחנות לאלימות שבאה מתוכם. גם בארץ הם מקרים שהמשטרה חושבת שהיתה אלימות בלתי מוצדקת - הנושא מועבר לדיון משמעתי ומתקבל הרושם שהענישה היא קלה במידה יוצאת מן הכלל.

טענות המשטרה, שלעיתים נמצאו מוצדקות, הן שיש הרבה הגזמה בתלונות כלפי המשטרה. יחד עם זאת אין ספק שיש מקרים חמורים שאינם מטופלים כראוי והאגודה לזכויות האזרח מברכת על נכונותו של שר המשטרה

לשוב ולבדוק נושא זה: האם אין בתלונות אלה פגיעה בעבודתם היומיומית של השוטרים ומאבקם בפשע?

"חשוב שגם המשטרה תבין שהקריאה לביקורת יעילה איננה נסיון לרפות או לכבול את ידיה במאבקה החשוב בפשע. חלק גדול מאמינותה ויכולתה למלא את תפקידה תלוי באמון הציבור; שהמשטרה עושה כל שביכולתה לצמצם אלימות בקרבה. תוצאה זאת תושג רק אם המסר של המערכת המשפטית והמשטרתית יהיה חד משמעי נגד אלימות ושלא תהיה תחושה מוטעית כאילו רוח צוות מחייבת גיבוי לאלימות."

מי בדרך כלל מתלונן על אלימות משטרתית ומהם התלונות

השכיחות יותר?

"בעיקר חשודים שמתלוננים או על מעצר בלתי מוצדק או על אלימות של שוטרים כלפיהם. סוג אחר של תלונות הם מפגינים הקובלים על אלימות שהופעלה נגדם במהלך פיזור הפגנות. סוג נוסף של מתלוננים הם עבריינים לשעבר שקובלים על הטרדות מצד שוטרים והפרעה לתהליך שיקומם.

תלונה אחת שטיפלנו התייחסה לקצין משטרה שניצל את סמכו תו כדי לפתור סכסוך פרטי שלו עם שכניו."

האם קיימת בשנים האחרונות הסלמה באלימות המשטרה כלפי אזרחיה?

"יש עליה בדיווח על מקרים של אלימות מצד המשטרה. קיימת

היום בציבור מודעות גבוה יותר לנושא, אם כי עדיין לא מספיקה. אין לי ספק שהמגמות האלה תתרומנה לצמצום התופעה השלילית הזאת. מבחינה זאת יש לברך את העתונות על תפקידה בדיווח על מקרים אלה ולעודדה להמשיך בכך."

השוואה לעולם, היכן נמצאת ישראל?

"אלימות משטרתית היא תופעה אוניברסלית גם בדמוקרטיות. מבחינה זאת ישראל ניצבת במקום טוב באמצע. הן בארה"ב והן באנגליה מתקדמים יותר ביעילות הביקורת החיצונית על המשטרה. המערכת המשפטית בישראל אינה אוסרת על שימוש בראיה שהושגה מתוך אלימות (כפי שערך שה השיטה האמריקנית). בקרב

משפטנים בארץ ובעולם יש היום תמימות דעים כי הדרך היעילה לטיפול באלימות מצד המשטרה היא באמצעות טיפול נמרץ המגן אלימות כזאת בתוך שורות המשטרה עצמה."

האם העובדה שלמשטרה יש בעיית כוח אדם לא משפיעה על האלימות כלפי אזרחים?

"אחת הבעיות מולן מתמודדת המשטרה, לדעתי, היא בעיית כוח אדם נאות. רבים מהשוטרים עדיין לא למדו להמנע מפרובוקציות שלעיתים מסתיימות בהפעלת כוח בלתי מוצדק. האגודה מקווה שלא יחול עיכוב בשינוי שבוועת השוטר ביומת המשטרה, כך שתכלול התייחסות מפורשת שלא לנקוט באלימות שלא לצורך."

יצחק רביחיא